

oldalra esett. Belsejükben tüzelőnyomot nem találtunk, közepükön általában egy nagyobb gödör került csak elő. Az összesen 12 gerendavázis épület párosával helyezkedett el egy szabályos ÉK-DNy irányú utcát alkotva. A félig földbe mélyített épületek is az utca két oldalán, a felszíni épületek között helyezkedtek el, bár szabályos rendben. A házak ilyen elrendezéséből egy tudatosan tervezett szerkezetű települést valószínűsítünk.

A telep DNy-i részén, az egykori tó mellett nagyméretű kopolyakutakat tártunk fel, melyek egy sorban húzódtak. Az alatalaj itt a terület többi részéhez képest átlag 2,5 méterrel mélyebben jelentkezett; a telep széle meredeken mélyült a tó irányában, így ez a lankás rész feltehetően már a tó egykori partjához tartozott. A területről érdekes földrajzi adottságai miatt szintvonalas felmérést és légi fotót is készítettünk.

BALOGH CSILLA – TÜRK ATTILA

361. Szeged-Kiskundorozsma, Subasa

(Csongrád megye) LT, Sza, A, H, Kk, Ū

Az M5 autópálya nyomvonalán végzett munkák keretében már 1998-ban, 2000-ben is folyt megelőző feltárás a nyomvonal ezen szakaszán. Akkor előbb Bozsik Katalin és Kürti Béla közösen, majd Bozsik Katalin önállóan vezetett ásatást a lelőhely (26/78; M5 Nr. 37) területén.

A régészeti lelőhely Kiskundorozsmától Ny-ra helyezkedik el a Kiskunhalasra vezető út mentén elhelyezkedő Subasa-hegy K-i lejtőjén, a Maty-ér egyik ágának Ny-i partján, a mederrel párhuzamosan futó dombháton.

A korábbi ásatások vaskori, szarmata kori, honfoglalás kori és Árpád-kori objektumokat és leleteket hoztak felszínre, így a mostani ásatásunk alkalmával is hasonló jelenségekre számítottunk.

Feltárási szelvényünket pontosan a 2000. évi szelvény déli végéhez nyitottuk. A mintegy 200 m hosszú és kb. 80 m széles területen 18 343 m²-t tártunk fel, 114 régészeti jelenséget találtunk.

A Subasa-hegy K-i szélén feltárt lelőhely magassága és a mellett folyó Maty-ér között kb. 2–3 m szintkülönbség van. A domb tetején rendkívül erős volt az erózió, emiatt a felszín nagyon kopott.

Az erózió elsődlegesen a dombhát gerincén volt észlelhető, pontosan azon a felületen, ahol az általunk feltárt három *szarmata kori* körárkos sír helyezkedett el. A sírok körüli árkok szélessége 1,5–2 m körül volt, azonban a mélységük alig érte el a 40–50 cm-t. A sírok mindegyike rabolt volt.

A szarmata sírokon kívül néhány *kelta* és *késő avar kori* objektumot, illetve néhány késő középkori–újkorai objektumot tártunk fel.

A feltárt objektumok között egy *honfoglalás kori* sírt is találtunk. A halott mellett megtaláltuk a lábhoz tett részleges lócsontvázat és lószerszámain. Mellékletei között tegez- és íjcsonttöredékek is voltak. A honfoglalás kori sír magányos volt, illetve a 2000-es ásatási terüle-

ten, ettől a sírtól északra, kb. 150 méterre kerültek elő korábban honfoglalás kori sírok.

Idei munkánkkal a lelőhely teljesen feltártnak tekinthető.

Munkatársak: Nagy Márta, Benedek András, Lukács József, Tompa György régészhallgatók, Szeles Imre, Nagy Norbert, Rigó Péter, Kulcsár Kornél ásatási technikusok.

MÉSZÁROS PATRÍCIA – PALUCH TIBOR – SZALONTAI CSABA

362. Szeged-Kiskundorozsma, Subasa, Vágóhíd

(Csongrád megye) B

Az M5 autópálya nyomvonalán végzett munkálatok keretében már 1998-ban, 2000-ben is folyt megelőző feltárás a nyomvonal ezen szakaszán (26/73; M5 Nr. 35). Akkor Tóth Katalin és Szalontai Csaba vezetett ásatást a lelőhely területén. Ennek nyomán egy kora bronzkori, egy Árpád-kori és egy újkori település maradványai kerültek elő. Feltártak továbbá egy „híd” szerkezetet is, amely a Maty-ér itt folyó ágán biztosította a száraz átkelést az úton közlekedők számára.²⁶

A 2000-ben végzett ásatás alkalmával nem törekedhettek teljességre az ásatásvezetők, mivel az ásatási területet, és a feltárt hidat is kettészelte egy földút. Az ideai ásatás célja a dűlőút felszedése és az alatta lévő híd-részlet feltárása, továbbá a híd K-i végének feltárása volt.

Az ásatás során – a nyári száraz periódusnak köszönhetően – sikerült az egykori Maty-ér medrét teljesen átvágni, és az ott található pillérgödröket feltárni. Ezzel a 2000. évi és a 2004. évi szelvényt egymáshoz kapcsoltuk.

A meder keleti oldalán is sikerült követni a híd vonalát, és azt tapasztaltuk, hogy a híd K-i vége „felfut” az érrel párhuzamos partoldalra. Itt a pillérgödör-sorra nyitott szelvénnel folytattuk az objektum feltárását. Mintegy 120 m hosszan tudtuk követni a híd vonalát, és ezen a távolságon egymás mellett, 2 sorban haladva 132 gödröt tártunk fel, melyek minden valószínűség szerint a híd szerkezetét adó pilléreket tarthatták. A gödrök közül hármat vágott egy gázvezeték, a többi bolygatlan volt.

A gödrök ovális alakúak, oldaluk lejtős, aljuk általában egyenes, szögletesre kialakított. A 2 gödörösorban a gödrök egymástól 60–90 cm-re helyezkedtek el. A mederben a két gödörösor távolsága kb. 3,5–4 méter, a domboldalon viszont ez a távolság lecsökken átlagosan 1,5 méterre.

A feltárt terület nagysága 1603 m², amelyen összesen 132 régészeti jelenséget találtunk és tártunk fel.

26 SZALONTAI Cs. – TÓTH K.: Szeged-Kiskundorozsma-Subasa (26/73. M5 Nr. 35. lelőhely). In: Úton – útfélen. Múzeumi kutatások az M5 autópálya nyomvonalán. Szerk.: Szalontai Cs. Szeged 2003, 83–96.

Munkatársak: Nagy Márta, Benedek András, Lukács József, Tompa György régészhallgatók, Szeles Imre, Nagy Norbert, Rigó Péter, Kulcsár Kornél ásatási technikusok.

MÉSZÁROS PATRÍCIA – PALUCH TIBOR – SZALONTAI CSABA

363. Szeged-Kiskundorozsma, Tóth János dombja I. (Csongrád megye) V, Kk

Már 2003. szeptember 4. és november 28. között megelőző feltárást végeztünk a jelzett területen (26/66; M5 Nr. 60=M43/2). A terepbejárás adatok alapján itt bronzkori és késő középkori település maradványaira számítottunk.

A régészeti lelőhely Kiskundorozsmától ÉNy-ra helyezkedik el, a Maty-ér egyik ágának K-i partján, a medderrel párhuzamosan futó dombháton.

A tervezett nyomvonal mintegy 250 m széles, és 200 m hosszú területen érintette és veszélyeztette a régészeti lelőhelyet.

A tavalyi ásatási szezonban nem volt arra lehetőségünk, hogy az ásatási területet kettészelő földút, és a feltárási területen belül elhelyezett ásatási táborunk alatt feltárjuk a régészeti jelenségeket. A 2004 tavaszán végzett munka célja az volt, hogy ezeket a felületeket is feltárjuk.

Az ásatás közben derült ki, hogy a 2003. évi kitűzéshez képest módosult a nyomvonal területe, és emiatt a tavalyi szelvényeink északi oldalán, közvetlenül a Maty-ér partján egy újabb szelvényt kellett nyitnunk.

A feltárt 9221 m²-nyi felületen összesen 109 régészeti jelenséget találtunk. A felszedett földút alatt zömmel vaskori objektumokat, házakat és gödröket tártunk fel, míg az objektumok kisebb részét késő középkori településjelenségek tették ki. Ugyancsak késő középkori objektumokat tártunk fel az északi részhez nyitott újabb szelvényünkben. A lelőhely teljesen feltártnak tekinthető.

Munkatársak: Nagy Márta, Benedek András, Lukács József, Tompa György régészhallgatók, Barta Gábor, Szeles Imre, Nagy Norbert, Rigó Péter, Kulcsár Kornél ásatási technikusok.

MÉSZÁROS PATRÍCIA – PALUCH TIBOR – SZALONTAI CSABA

364. Szeged-Kiskundorozsma, Tóth János dombja II. (Csongrád megye) Sza

A 2003. évi feltárások után a 2004-es szezonban két alkalommal végeztünk megelőző régészeti feltárást a lelőhelyen. Noha a terepbejárás adatok alapján itt középkori település maradványaira számítottunk, a 2003. évi feltárást egy szarmata kori település maradványait eredményezte.

A régészeti lelőhely (26/92; M5 Nr. 59=M43/1) Kiskundorozsmától ÉNy-ra helyezkedik el, a Maty-ér egyik ágának Ny-i partján, a medderrel párhuzamosan futó dombháton, az úgynevezett Szeged-Északi csomópont

területén, illetve a csomóponttól délre, az országhatárig tartó nyomvonalszakaszon.

A 2004. március 22. és május 5. között végzett ásatás célja az volt, hogy elsődlegesen azt a területet tárjuk fel, ahol az autópálya építők megkezdik az építési munkálatokat. Emiatt tavasszal kizárólag északi és nyugati irányban haladtunk a nyomvonalban.

A kijelölt terület mentén nyitott szelvények összfelülete: 13 831 m², ahol 39 régészeti jelenséget találtunk. Ezek mindegyike egy szarmata kori településhez tartozott. A feltárt objektumok többsége verem, de találtunk kutat, karámot, és egy északi irányban kb. 300 m hosszan haladó egyenes árkot is.

A 2004. augusztus 8–23. között folytatott ásatás alkalmával 7008 m²-nyi felületen 28 további objektumot tártunk fel, melyek ugyancsak a szarmata korra keltezhetők.

A régészeti lelőhelynek azt a részét, amely az autópálya nyomvonalába esik (159+400–159+850 km között) teljes egészében feltártuk. Az objektumok elhelyezkedéséből, a felszíni és vízrajzi viszonyok alapján arra következtethetünk, hogy a lelőhely minden bizonnyal a Ny-i irányban kb. 300 méterre folyó újabb Maty-ér medrének irányába terjed tovább.

Munkatársak: Nagy Márta, Benedek András, Lukács József, Tompa György, régészhallgatók, Kulcsár Kornél, Nagy Norbert, Rigó Péter, Szeles Imre ásatási technikusok.

MÉSZÁROS PATRÍCIA – PALUCH TIBOR – SZALONTAI CSABA

365. Szeged, Somogyi utca 19.

(Csongrád megye) B, Á, Kk, Kú

2004. március 16. és szeptember 10. között három szakaszban végeztünk megelőző régészeti feltárást a 3875/4 hrsz. telken. Az első szakaszban 150 m² próbafeltárást végeztünk, majd ennek eredményeit figyelembe véve május 26. és június 28. között a telek teljes területére kiterjedően végeztük el a megelőző régészeti kutatást. A harmadik szakaszban 2004 szeptemberében a telekrész szomszéd ingatlanokkal érintkező, mintegy 3–5 m széles sávjára terjedt ki a feltárást.

A telekrész az egykori várost védő falon belül, a 15. században kiépült palánk nyugati szélén helyezkedik el. A telken az 1844-ben készült Giba Antal-féle térkép már épületet jelöl („Fehérkereszt-ház”). Az egykori Kereszt (Somogyi) utca és Könyök (Kelemen) utca sarka végleges alakjában a telektömb többi részéhez viszonyítva, meglehetősen későn épült ki, mivel a telek jobb oldalán húzódott az Eugenius-árok egy szakasza. Annak feltöltését követően kerülhetett sor csak az érintett telek 19. századi beépítésére.

A régészeti kutatás során összesen tizenkét szelvényt nyitottunk, 530 m²-t tártunk fel. A területen a 19–20. századi feltöltési réteg a jelenlegi felszínhez viszonyítva átlagosan 1,5–1,7 m volt.

Legalább két modern kori szintet tudtunk elkülöníteni. Megfoghatóak voltak az árvíz előtti beépítések ma-